

**PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
TARYBA**

**SPRENDIMAS
DĖL PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS
SVEIKATOS 2024 METŲ STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO**

2025 m. vasario 13 d. Nr. T1-12
Plungė

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 32 punktu, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, Plungės rajono savivaldybės taryba nusprendžia:

P a t v i r t i n t i Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos 2024 metų stebėsenos ataskaitą (pridedama).

Savivaldybės meras

Audrius Klišonis

PATVIRTINTA

Plungės rajono savivaldybės
tarybos 2025 m. vasario 13 d.
sprendimu Nr. T1-12

Plungės rajono savivaldybės 2024 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

(2023 m. rodikliai)

Nr. AT.

TURINYS

IVADAS.....	3
I. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIOEKONOMINĖ PADĖTIS 2023 M.....	3
II. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ MIRTINGUMO IR LIGOTUMO RODIKLIAI 2023 M.....	5
III. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS 2024 M.....	6
IV. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ.....	12
4.1. Savižudybių skaičius ir standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. gyventojų.....	12
4.2. Asmenys pirmą kartą pripažinti neįgaliais 10 tūkst. gyventojų.....	14
4.3. Išvengiamos hospitalizacijos ir išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto (18+ m.) 1000 gyventojų.....	15
V. MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMAS PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2024 M.....	17
IŠVADOS.....	19
REKOMENDACIJOS.....	20

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Plungės rajono savivaldybėje (toliau – Savivaldybė) vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“.

Pateikiami rodikliai atspindi, kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (toliau – LSS) tikslai ir uždaviniai. LSS strateginis tikslas – pasiekti, kad 2025 m. šalies gyventojai būtų sveikesni, pailgėtų jų gyvenimo trukmė, pagerėtų gyventojų sveikata ir sumažėtų sveikatos netolygumai. LSS nustatyti šie 4 tikslai:

1. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį.
2. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką.
3. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą.
4. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius.

Visuomenės sveikatos stebėsenos Savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti Savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškųjų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius Savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis Savivaldybės plėtros plano siekiniams, Strateginio veiklos plano priemonėms. Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema (sveikstat.hi.lt);
- Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registru;
- Teritorinė ligonių kasos duomenimis;
- UAB „Plungės vandenys“ duomenimis.

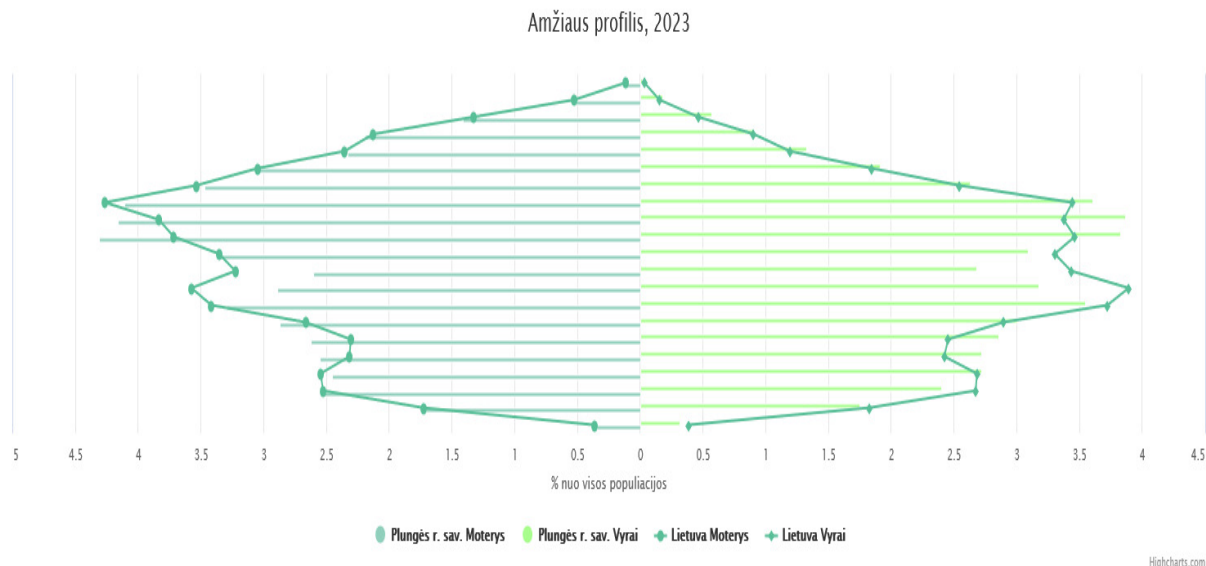
Ataskaitoje pateikiama ir aprašoma **2023 m.** demografinė charakteristika ir esanti situacija rajone ir visuomenės sveikatos būklė Savivaldybėje atspindintys duomenys.

I. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ DEMOGRAFINĖ IR SOCIOEKONOMINĖ PADĖTIS 2023 M.

Savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius mažėja. Savivaldybėje vidutinis metinis gyventojų skaičius 2023 m. buvo 33 199 gyventojai, t. y. 52 gyventojais mažiau nei 2022 m.

Mieste gyvena daugiau žmonių nei kaime (17 320 ir 15 879). Vidutinis gyventojų amžius – 45 m.

Gyventojų 0–17 metų amžiaus grupėje buvo 17,4 proc., 18–44 m. a. g. 31,7 proc., 45–64 m. a. g. 30,3 proc., o 65+ m. a. g. 20,6 proc. 2023 m. darbingo amžiaus (15–64 m. a. g.) buvo 20 755 gyventojai. Gyventojų skaičiaus pokytis 1 000 gyv. buvo -4,6. Didesniąją visuomenės dalį sudarė moterys (52,9 proc.) nei vyrai (47,1 proc.) (1 pav.).

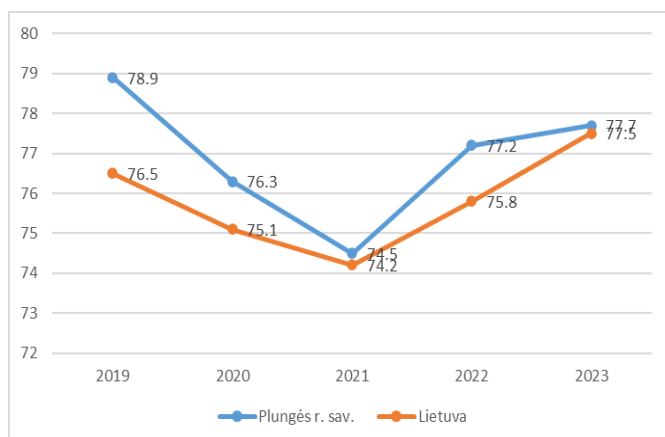
1 pav. Plungės r. sav. demografinis medis 2023 m.
(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2023 m. Savivaldybėje gimė 212 kūdikių – 17 mažiau nei 2022 m. Gimė 105 berniukai ir 107 mergaitės. Gimstamumas 1000 gyv. teko 6,4, lyginant penkerių metų laikotarpį, gimstamumas sumažėjo 35 proc.

2023 m. mirė 442 asmenys, tai 57 gyventojais mažiau nei ankstesniais metais. Mirtingumas 1000 gyv. teko 13,3 ir trijų pastarųjų metų laikotarpiu buvo mažiausias. Natūrali gyventojų kaita išlieka neigiama (-153).

2023 m., lyginant su 2022 m., Savivaldybėje ilgalaikio nedarbo lygis išliko toks pats (1,4 proc.), ilgalaikių bedarbių sumažėjo nežymiai nuo 299 iki 291. Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, rodiklis kasmet didėja ir 2023 m. buvo 1 369 mokiniai. Socialinės pašalpos gavėjų skaičius Savivaldybėje 2023 m. padidėjo nuo 657 iki 745 asmenų, t. y. 88 pašalpų gavėjais daugiau nei 2022 m.

2023 m. Savivaldybės gyventojai ambulatorinėse ir stacionarinėse įstaigose apsilankė 296 504 kartus, tai 12 939 apsilankymais mažiau nei ankstesniais metais. Pirminiame lygyje apsilankė 219 942 kartus, iš jų pas šeimos gydytojų 186 946 kartus.

2 pav. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. (metai)
(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Savivaldybėje 2019–2021 m. laikotarpiu stebimas vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės trumpėjimas, kuris siejamas su 2020 m. prasidėjusia COVID-19 pandemija ir jos pasekmėmis. Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė – pagrindinis gyventojų sveikatos rodiklis, numatytas Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijoje, stebimas valstybės ir Savivaldybės lygmeniu, taip pat vertinamas ir Europos Sąjungos lygmeniu. Šio rodiklio mažėjimas popandeminiu laikotarpiu stebimas ir Lietuvoje.

2023 m. Savivaldybėje vidutinė gyvenimo trukmė siekė 77,7 metus ir buvo panaši į šalies vidurkį. 2021–2023 m. laikotarpiu šis rodiklis gerėjo (2 pav.).

II. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS GYVENTOJŲ MIRTINGUMO IR LIGOTUMO RODIKLIAI 2023 M.

Mirtingumo statistika reikšminga, nes parodo bendrą gyventojų sveikatos būklę, sveikatos priežiūros kokybę ir veiksmingumą, sveikatos netolygumus ir sveikatos priežiūros prieinamumą.

2023 m. Savivaldybės gyventojų standartizuotas mirtingumas buvo mažesnis už šalies vidurkį ir buvo 1 237,3 100 tūkst. gyventojų. 2023 m. mirė 442 gyventojai, tai 57 gyventojais mažiau nei ankstesniais metais.

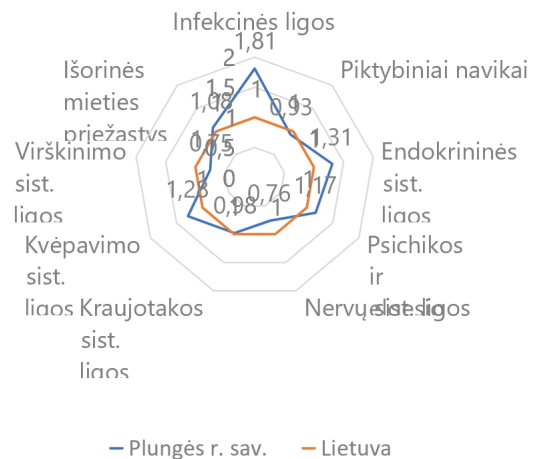
2023 m. Savivaldybės vyrų standartizuotas mirtingumas buvo 1,87 karto didesnis nei moterų (1 732,5 ir 926,8 100 tūkst. gyv.). Analizuojant pagal gyvenamąją vietą rodikliai buvo panašūs, tik 1,06 karto didesnis standartizuotas mirtingumas užregistruojamas tarp kaimo gyventojų (1 272,2 ir 1 200,4).

Analizuojant Savivaldybės gyventojų standartizuotą mirtingumą 2019–2023 m. laikotarpiu, šis rodiklis padidėjo, ypač rodiklio pakilimas pastebimas 2019–2021 m. iki 1 635,7 (100 tūkst. gyv.), vėliau kaip ir šalyje, rodiklis sumažėjo ir 2023 m. siekė 1 237,3 (100 tūkst. gyventojų).

2023 m. Savivaldybėje **pagrindinės mirtingumo priežastys**: kraujotakos sist. ligos (642,8), piktybiniai navikai (237,2), išorinės mirties priežastys (81,9), 100 tūkst. gyventojų. Lyginant su šalimi Savivaldybėje daugiau gyventojų mirė dėl infekcinių, endokrininių sist., kvėpavimo sist. ligų, psichikos ir elgesio sutrikimų, išorinių mirties priežasčių (3 pav.).

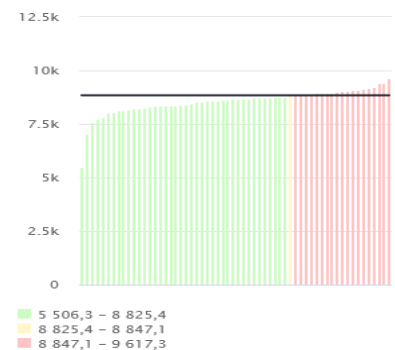
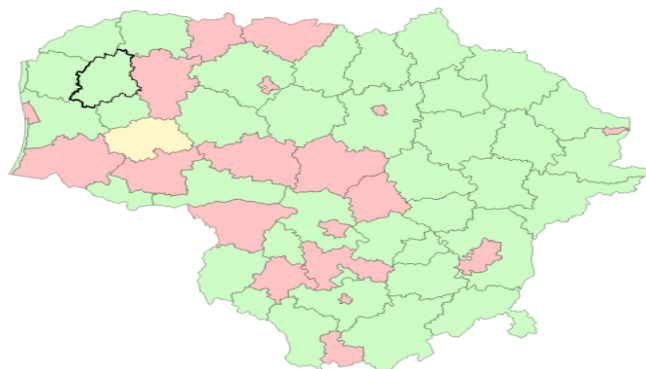
Ligotumo rodiklis parodo sergančių asmenų, kuriems tam tikrą laikotarpį asmens sveikatos priežiūros įstaigose yra užregistruota bent viena liga ar trauma, skaičių.

2023 m. Savivaldybės gyventojų standartizuotas ligotumas buvo mažesnis nei Lietuvos vidurkis ir priklausė vienai iš geriausių rodiklių turinčių savivaldybių grupei (4 pav.).

3 pav. Plungės r. sav. standartizuotas mirtingumo rodiklių palyginimas su Lietuvos mirtingumo vidurkiu 2023 m.

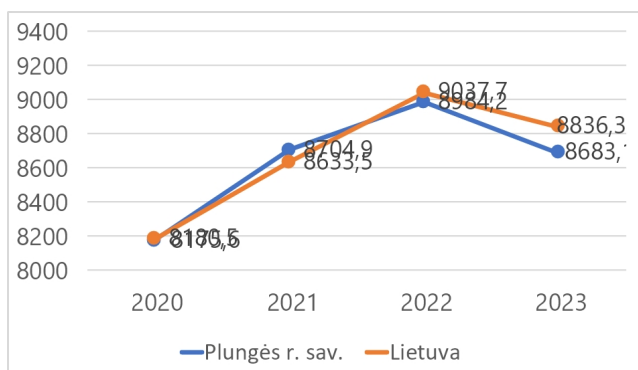
(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Savivaldybė	Absoliutus sk.	Reikšmė	Apatinis PI	Viršutinis PI
Plungės r. sav.	28 761	8 683,1	8 583,0	8 784,0

4 pav. Standartizuotas ligotumas 100 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje, 2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

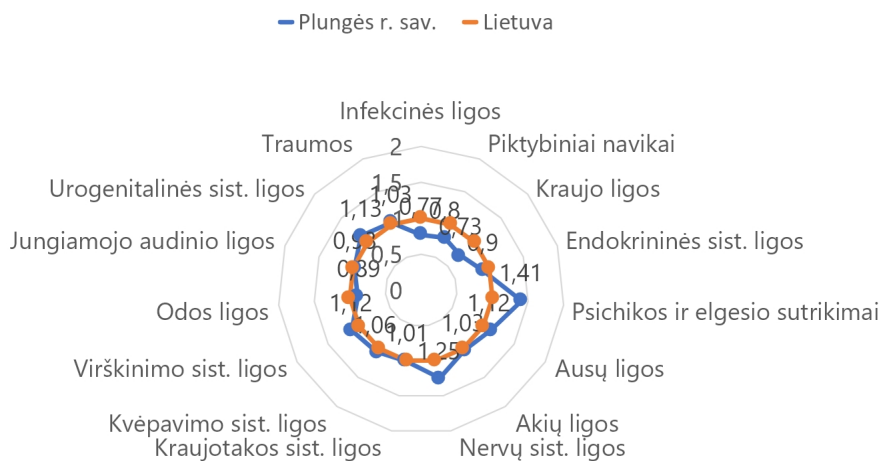
**5 pav. Standartizuotas ligotumas
Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2020–2023 m.**

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos
stebėsenos informacinė sistema)

2023 m. Savivaldybės vyrų standartizuotas ligotumas buvo mažesnis nei moterų (8 272,8 ir 9 049 atvejai 100 tūkst. gyventojų). Lyginant pagal gyvenamąją vietą didesnis standartizuotas ligotumas užregistruotas miesto nei kaimo gyventojams (9 076,3 ir 8 012,5 100 tūkst. gyv.)

Analizuojant Savivaldybės gyventojų standartizuotą ligotumą 2020–2023 m. laikotarpiu, matome rodiklio padidėjimą 6,2 proc. (5 pav.).

2023 m. Savivaldybės gyventojai dažniausiai sirgo kvėpavimo sist. (3 621,4/10 tūkst. gyv.), kraujotakos sist. (3 486,7/10 tūkst. gyv.), jungiamojo audinio sist. (2 795,3/10 tūkst. gyv.) ir endokrininės sist. (2 792,3/10 tūkst. gyv.) sutrikimais. Lyginant su Lietuva, Savivaldybėje didesnis ligotumas psichikos ir elgesio sutrikimais, nervų sist., kraujotakos sist., kvėpavimo sist., virškinimo sist., urogenitalinės sist. sutrikimais bei akių ir ausų ligomis, taip pat patiriama daugiau traumų (6 pav.).

6 pav. Gyventojų ligotumas Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2022 m. (10 tūkst. gyv.) (Plungės r. sav./Lietuva santykiu)

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2023 m. Savivaldybės gyventojai ambulatorinėse ir stacionarinėse įstaigose apsilankė 296 504 kartus, o 2022 m. – 309 443 kartus. Pirminiame lygyje 100 gyv. teko 664 apsilankymai, iš jų 564,4 pas šeimos gydytojų. Antriniame ir tretiniame lygyje teko 292 apsilankymai 100 gyv. Vienam gyventojui teko apie 9 apsilankymus pas gydytojų.

III. PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS 2024 M.

Pagrindinio rodiklių sąrašo analizė ir interpretavimas („šviesoforo“ kūrimas) atliekamas palyginant praėjusių metų Savivaldybės rodiklius su Lietuvos vidurkiu. Vadovaujantis „šviesoforo“ principu, visos 60 savivaldybių suskirstytos į 5 grupes (po 12 savivaldybių kiekvienoje grupėje):

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi geriausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su geriausiais rodikliais grupei ir žymimos **žalia** spalva;

- 12 savivaldybių, kuriose stebimas rodiklis atspindi prasčiausią situaciją, priskiriamos savivaldybių su prasčiausiais rodikliais grupei ir žymimos **raudona** spalva;

- likusių 36 savivaldybių rodiklio reikšmės žymimos **geltona** spalva. Šių savivaldybių rodikliai interpretuojami kaip atitinkantys Lietuvos vidurkį.

Savivaldybės gyventojų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitoje analizuojamų rodiklių duomenys ir jų interpretavimas pateikiami 1 lentelėje „*Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklių profilis*“.

1. Rodiklis socialinės rizikos šeimų skaičius 1 000 gyventojų ataskaitoje nebeteikiamas, nes nuo 2018 m. liepos 1 d. buvo panaikinta Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaita ir šios apskaitos tvarka.

2. Analizuojant rodiklius ir jų tendencijas, svarbu atkreipti dėmesį į 2020 m. prasidėjusią valstybės lygio ekstremalią situaciją visoje šalyje dėl COVID-19 ligos plitimo grėsmės.

2024 METŲ PLUNGĖS R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUS RODIKLIŲ PROFILIS

1 lentelė. 2023 m. Plungės r. sav. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės					Lietuvos reikšmės			
	Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.
Strateginis tikslas									
Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai) (2023)	➡	77.7	78	76.5	1.00	77.5	71.1		80.5
Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostat'o sąrašą (2023)	➡	80.1	137	72.6	1.04	76.7	86.9		69.4
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį									
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą									
Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv. (2023)	⬆	36.2	12	21.0	1.85	19.6	74.0		0.0
SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60-X84) 100 000 gyv. (2023)	⬆	35.3	12	20.4	1.88	18.8	71.2		0.0
Bandymų žudyti skaičius (X60-X64, X66-X84) 100 000 gyventojų (2023)	⬆	21.1	7	19.0	0.48	44.4	89.8		9.9
Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl. (2023)	⬇	64.9	198	72.6	1.18	55.2	192.6		30.1
Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos % (2023)	⬇	1.4	291	2.3	0.82	1.7	4.1		0.3
Gyv. skaičiaus pokytis 1000 gyv. (2023)	⬇	-4.6	-153	-6.3	-0.46	10.0	-25.4		55.5
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu									
Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv. (2023)	⬆	87.6	29	76.1	1.11	78.7	200.3		50.1
SMR nuo išorinių priežasčių (V00-Y98) 100 000 gyv. (2023)	⬆	81.9	29	72.3	1.08	75.8	172.2		47.9
Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1000 moksl. (2023)	⬆	336.6	1369	315.9	0.96	352.1	630.3		199.7

Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv. (2023)	↑	22.5	745	20.7	0.94	23.9	79.7		4.2
Serg. tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys) (2023)	↓	27.2	9	20.0	1.26	21.6	84.4		0.0
Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys) (2023)	↓	33.2	11	25.0	1.35	24.6	98.5		0.0
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką									
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą									
Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv. (2023)	↓	0.5	1	0.8	0.56	0.9	2.9		0.0
Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv. (2023)	→	163.8	112	152.0	1.22	134.5	200.6		77.8
Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv. (2023)	↑	85.8	178	79.5	1.31	65.7	116.7		46.6
Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv. (ULAC duom.) (2023)	↓	12.7	42	15.2	0.36	35.7	92.1		0.0
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį									
Mirt. nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv. (2023)	↓	0.0	0	5.0	0.00	2.8	28.7		0.0
SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv. (2023)	↓	0.0	0	4.7	0.00	2.7	31.4		0.0
Mirt. nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv. (2023)	↑	12.1	4	10.0	0.83	14.6	46.0		0.0
SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv. (2023)	→	9.4	4	9.4	0.66	14.2	35.2		0.0
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių									
Mirt. transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv. (2023)	↓	6.0	2	5.0	0.97	6.2	34.6		0.0
SMR transporto įvykiuose (V00–V99) 100 000 gyv. (2023)	↓	6.5	2	4.8	1.05	6.2	28.5		0.0
Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv. (2023)	↓	0.0	0	0.0	0.00	1.1	13.0		0.0
Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv. (2023)	↓	0.0	0	0.0	0.00	1.1	10.3		0.0
Traumų dėl transporto įvykių (V00–V99) sk. 10 000 gyv. (2023)	↓	5.4	18	6.3	1.00	5.4	9.9		0.0
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą									
I atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km (2023)	↓	416.5	416	392.6	0.52	797.8	32935.2		20.0
Viešai tiekiamo geriamojo vandens prieinamumas vartotojams (proc.)		79,8	26 267					UAB "Plungės vandenys"	
Nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas vartotojams (proc.)		73,4	24 312					UAB "Plungės vandenys"	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenimą ir jos kultūrą									
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą									

Mirt. nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (2023)	↑	3.0	1	1.0	0.86	3.5	14.3		0.0
SMR nuo narkotikų sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (2023)	↑	2.9	1	1.0	0.83	3.5	17.2		0.0
Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (2023)	↓	12.1	4	12.0	0.56	21.8	78.5		0.0
SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv. (2023)	↓	10.3	4	10.7	0.50	20.5	70.3		0.0
Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai (2023)	↓	202.0	33123	211.0	1.01	199.6	66.3		384.2
Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai (2023)	↓	168.1	33123	178.2	1.03	162.8	34.5		325.6
Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv. (2023)	→	51.3	17	41.1	0.62	82.5	417.9		0.0

3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius

Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.) (2023)	↓	27,1	60	32,1	0,73	37,2		

4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius

4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais

Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv. (2023)	→	25.7	844	22.5	1.23	20.9	43.8		9.9
IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv. (2023)	↑	2.7	73	2.2	1.42	1.9	3.7		0.8

4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą

Slaugytojų ir akušerių, tenkančių vienam gydytojui (2023)	→	3,5	215	3,3	0,81	1,7	1,1		6,0
Šeimos gydytojų sk. 10 tūkst. gyv. (2023)	→	7,0	23	6,9	0,97	7,2	4,4		10,5
Apsilankymų pas gydytojus sk. 1 gyv. (2023)	→	9.1	302789	9.3	1.00	9.1	5.5		11.0
Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys) (2023)	↓	3.0	1	5.0	0.75	4.0	28.7		0.0
Serg. vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys) (2023)	→	3.0	1	4.0	1.15	2.6	24.4		0.0
Serg. ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv. (ULAC duomenys) (2023)	↑	0.0	0	0.5	0.00	2.2	4.2		0.0

4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą

Kūdikių mirtingumas 1000 gyvų gimusių (2023)	↓	0.0	0	1.4	0.00	2.8	40.0		0.0
2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, % (2023)	→	91.0	262	92.4	1.05	86.7	50.0		100.0
1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomieliito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), % (2023)	→	91.7	211	93.1	1.02	89.9	72.0		100.0
Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, % (2023)	↓	3.0	80	2.6	0.26	11.6	2.5		43.2

Vaikų (7–17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.) (2023)	↑	16.3	573	14.7	0.68	23.8	4.8		33.5
Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15–17 m. moterų (2023)	↓	0.0	0	2.7	0.00	1.4	14.6		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę									
Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv. (2023)	→	688.3	228	763.5	1.03	670.8	1235.6		383.1
SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv. (2023)	→	642.8	228	729.2	0.98	659.1	953.5		453.1
Mirt. nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv. (2023)	→	259.6	86	262.5	0.96	271.1	450.4		195.0
SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv. (2023)	→	237.2	86	246.6	0.93	256.0	394.1		210.6
Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv. (2023)	↑	108.7	36	126.2	0.71	154.0	497.3		24.4
SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv. (2023)	↑	101.6	36	119.8	0.68	150.5	432.0		15.8
Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv. (2023)	↑	67.9	225	57.8	0.97	70.0	112.1		31.1
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų laikotarpiu dalyvavusi krūties vėžio programoje (2023)	↑	43.0	2269	34.3	0.72	59.7	27.0		76.5
Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje (2023)	→	46.1	3623	43.0	0.76	60.3	32.7		73.7
Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje (2023)	→	59.7	6865	56.7	1.06	56.5	33.8		67.7
Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje (2023)	→	44.3	3255	46.5	1.04	42.8	19.5		58.8

1 lentelė. 2023 m. Plungės r. sav. sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis

Atsižvelgiant į LSS išskeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis 2023 m. Savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilium (1 lentelė), matoma, kad:

1.1. Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ rodikliai Savivaldybėje buvo didesni nei Lietuvos vidurkis, ypač išsiskyrė savižudybių skaičius (X60–X84) 100 gyv. ir standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. su šiais rodikliais patenkama tarp prasčiausių savivaldybių, bei rodikliai yra didėjantys;

1.2. Uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu**“ rodikliai daugeliu atvejų buvo blogesni nei šalies, išsiskyrė sergamumas tuberkulioze (A15–A19) 100 tūkst. ir sergamumas tuberkulioze (+recidyvai) (A15–A19) 100 tūkst. gyv.;

2.1. Uždavinio „**kurti sveikas ir saugias darbo bei buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą**“ tokių rodiklių kaip traumos dėl nukritimų (W00–W19) 65+m. a. g. 10 tūkst. gyv. ir asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais sk. 10 tūkst. gyv. Savivaldybėje prastesni už šalies ir pateko tarp prasčiausių rezultatų turinčių savivaldybių;

2.2. Uždavinio „**kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį**“ rodikliai Savivaldybėje geresni nei šalies vidurkis;

2.3. Uždavinio „**mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių**“ rodikliai buvo panašūs ar geresni, už šalies;

2.4. Uždavinio „**mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą**“ rodiklis yra geresnis nei šalies;

3.1. Uždavinio „**sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą**“ rodikliai daugeliu atvejų yra geresni už Lietuvos vidurkį arba panašūs.

3.2. Uždavinio „**skatinti sveikos mitybos įpročius**“ rodiklis yra mažesnis už šalies vidurkį;

4.1. Uždavinio „**užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**“ išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1000 gyv. buvo 1,23 karto prastesnis nei šalies rodiklis, o išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv. buvo 1,42 karto prastesnis nei Lietuvos;

4.2. Uždavinio „**plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą**“ Savivaldybės rodikliai buvo geresni arba panašūs kaip ir šalies;

4.3. Uždavinio „**gerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ dalies, vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje proc., vaikų (7–17 m.), neturinčių ėduonies pažeistų, plombų ir išrautų dantų, dalis (proc.) rodikliai buvo prastesni už Lietuvos vidurkį;

4.4. Uždavinio „**stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ daugiau nei pusė rodiklių yra geresni už Lietuvos vidurkį, tačiau mirtingumo nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) ir tikslinės populiacijos dalis (proc.), per 2 m. dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje, tikslinės populiacijos dalis, per 3 metus dalyvavusi gimdos kaklelio programoje, ir tikslinės populiacijos dalis (proc.) dalyvavusi ŠKL programoje yra blogesni už šalies rodiklį.

Remiantis 1 lentelėje „Plungės rajono savivaldybės sveikatos ir su sveikata susijusių rodiklių profilis“ pateiktais rodikliais ir įvertinus savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, kad:

33 rodiklių reikšmės yra geresnės už Lietuvos vidurkį ir pateko į **žaliają zoną**:

- 1) Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų;
- 2) Ilgalaikio nedarbo lygis, darbo jėgos (proc.);
- 3) Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą, sk. 1 000 moksl.;
- 4) Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1 000 gyv.;
- 5) Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų darbe, sk. 10 000 gyv.;
- 6) Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00–A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.;
- 7) Mirt. nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.;
- 8) SMR nuo paskendimo (W65–W74) 100 000 gyv.;
- 9) Mirt. nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
- 10) SMR nuo nukritimo (W00–W19) 100 000 gyv.;
- 11) Pėsčiųjų mirt. nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.;
- 12) Pėsčiųjų standartizuotas mirtingumas nuo transporto įvykių (V00–V09) 100 000 gyv.;
- 13) Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km;
- 14) Mirt. nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 15) SMR nuo alkoholio sąlygotų priežasčių 100 000 gyv.;
- 16) Gyv. sk., tenkantis 1 tabako licencijai;
- 17) Gyv. sk., tenkantis 1 alkoholio licencijai;
- 18) Nusikalstamos veikos, susijusios su narkotikais 100 000 gyv.;
- 19) Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, sk.;
- 20) Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) (visi) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- 21) Serg. ŽIV ir LPL (B20–B24, Z21, A50–A54, A56) 10 000 gyv.;
- 22) Kūdikių mirtingumas 1 000 gyvų gimusių;
- 23) 2 m. vaikų tymų, epideminio parotito, raudonukės (1 dozė) skiepavimo apimtys, (proc.);
- 24) 1 m. vaikų difterijos, stabligės, kokliušo, poliomielito, Haemophilus influenzae B skiepavimo apimtys (3 dozės), (proc.);
- 25) Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 15–17 m. moterų;

- 26) SMR nuo kraujotakos sist. ligų (I00 – I99) 100 000 gyv.;
- 27) Mirt. nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.;
- 28) SMR nuo piktybinių navikų (C00–C96) 100 000 gyv.;
- 29) Mirt. nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.;
- 30) SMR nuo cerebrovaskulinių ligų (I60–I69) 100 000 gyv.;
- 31) Serg. II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.;
- 32) Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi storosios žarnos vėžio programoje;
- 33) Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi ŠKL programoje.

18 rodiklių reikšmės yra prastesnės nei Lietuvos vidurkis ir pateko į **raudonoji zoną**:

- 1) Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą;
  - 2) SMR nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 000 gyv.;
  - 3) Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.;
  - 4) Gyv. skaičiaus pokytis 1 000 gyv.;
  - 5) Mirt. nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
  - 6) SMR nuo išorinių priežasčių (V00–Y98) 100 000 gyv.;
  - 7) Serg. tuberkulioze (A15–A19) 100 000 gyv.;
  - 8) Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai) (A15–A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
  - 9) Traumų dėl nukritimų (W00–W19) 65+ m. amžiaus grupėje sk. 10 000 gyv.;
  - 10) Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, sk. 10 000 gyv.;
  - 11) Išvengiamų hospitalizacijų (IH) sk. 1 000 gyv.;
  - 12) IH dėl cukrinio diabeto sk. (18+ m.) 1 000 gyv.;
  - 13) Vaikų (6–14 m.) dalis, dalyvavusi dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje, proc.;
  - 14) Vaikų (7–17 m.), neturinčių eduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis proc.;
  - 15) Mirt. nuo kraujotakos sist. ligų (I00–I99) 100 000 gyv.;
  - 16) Tikslinės populiacijos dalis %, 2 metų bėgyje dalyvavusi krūties vėžio programoje;
  - 17) Tikslinės populiacijos dalis %, 3 metų bėgyje dalyvavusi gimdos kaklelio programoje
  - 18) Kūdikių, žindyčių išimtinai krūtimi iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.).
- Kiti rodikliai patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvantilių grupę ir yra žymimi geltona spalva.

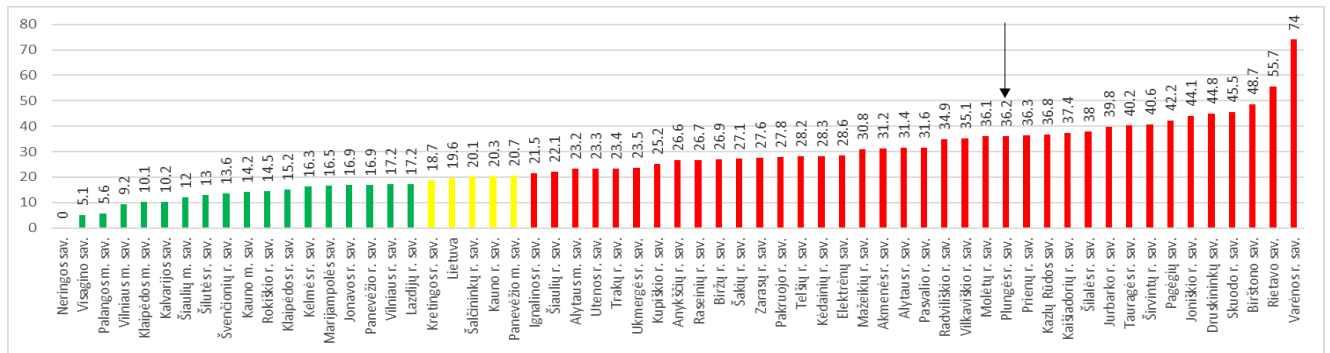
IV. SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Apibendrinus 2023 m. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodiklius, atrinkti 3 prioritetiniai Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, kurių reikšmės priklausė prasčiausią rodiklį turinčių savivaldybių grupei ir stebimas neigiamas metų pokytis:

1. Savižudybių skaičius ir standartinis mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. gyv.;
2. Asmenys pirmą kartą pripažinti neįgaliais (10 tūkst. gyv.);
3. Išvengiamos hospitalizacijos ir išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto (18+ m.) 1 000 gyv.

4.1. Savižudybių skaičius ir standartizuotas mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. gyv.

Savivaldybė pagal savižudybių skaičių (X60–X84) 100 tūkst. gyventojų, rodiklį patenka tarp prasčiausių savivaldybių. 2023 m. šis rodiklis buvo 36,2 (100 tūkst.) ir buvo 1,85 karto didesnis nei Lietuvos vidurkis (7 pav.).

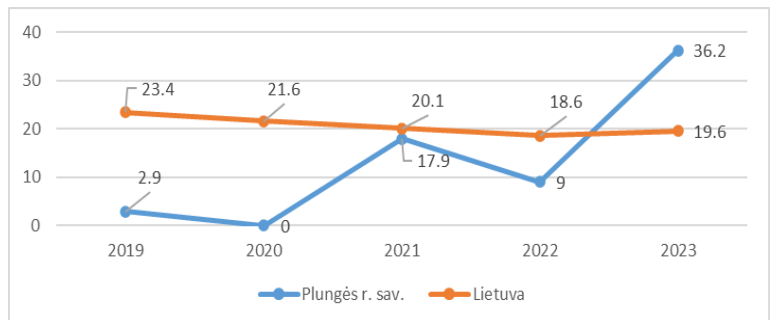

7 pav. Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Lyginant 2019–2023 m. laikotarpį savižudybių skaičius 100 tūkst. gyv. Savivaldybėje išaugo kone 12 kartų, o 2020 m. nusižudžiusių asmenų iš viso nebuvo registruota. 2021–2023 m. laikotarpiu pastebimas nusižudžiusių asmenų skaičiaus didėjimas (8 pav.).

2023 m. užregistruota 12 Savivaldybės gyventojų savižudybių, Lietuvoje – 562 savižudybės.

8 pav. Savižudybių skaičius (X60-X84) 100 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m. laikotarpiu

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Savivaldybės vyrų savižudybių įvyksta daugiau nei 3 kartais daugiau nei moterų (57,6 ir 17,1 100 tūkst. gyv.). Moterų mirtingumo dėl savižudybių 100 tūkst. gyv. rodiklio tendencija yra didėjanti (ankstesniais metais neužfiksuota), vyrų taip pat didėjanti.

Miesto gyventojų savižudybių įvyksta daugiau nei kaimo gyventojų (40,5 ir 31,6 100 tūkst. gyv.). 2023 m. įvyko 7 miesto ir 5 kaimo gyventojų mirtys dėl savižudybių. Tiek miesto, tiek ir kaimo gyventojų mirtingumo dėl savižudybių 100 000 gyventojų rodiklio tendencija yra didėjanti.

2023 m. užregistruotas vienas savižudybės atvejis vaikų amžiaus grupėje. 18–44 m. amžiaus asmenų grupėje – 2, 45–64 m. – 4, 65 m. ir vyresnio – 5 atvejai.

2 lentelė. Plungės savivaldybės gyventojų mirčių skaičius dėl savižudybių 100 tūkst. gyventojų ir mirčių skaičius dėl savižudybių pagal lytį, gyvenamąją vietą, amžiaus grupes 2019–2023 m. laikotarpiu

	2019 m.		2020 m.		2021 m.		2022 m.		2023 m.		Iš viso mirčių skaičius 2019–2023 m.
	Mirčių skaičius 100 tūkst. gyv.	Mirčių sk.	Mirčių skaičius 100 tūkst. gyv.	Mirčių sk.	Mirčių skaičius 100 tūkst. gyv.	Mirčių sk.	Mirčių skaičius 100 tūkst. gyv.	Mirčių sk.	Mirčių skaičius 100 tūkst. gyv.	Mirčių sk.	
Pagal lytį											
Moterys	0	0	0	0	0	0	0	0	17.1	3	3
Vyrai	6.3	1	0	0	38.2	6	19.2	3	57.6	9	19
Pagal gyvenamąją vietą											
Miestas	5.6	1	0	0	17.2	3	11.6	2	40.5	7	13
Kaimas	0	0	0	0	18.7	3	6.3	1	31.6	5	9
Pagal amžiaus grupes											
0–17 m.	0	0	0	0	0	0	0	0	17.4	1	1
18–44 m.	0	0	0	0	9.4	1	0	0	19.1	2	3

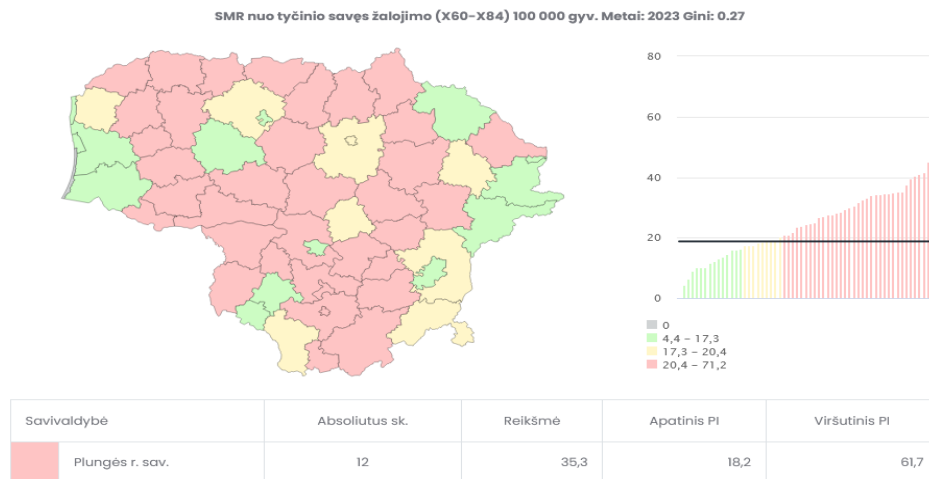

45–64 m.	0	0	0	0	19.4	2	19.7	2	39.8	4	8
65+ m.	14.8	1	0	0	44.7	3	14.9	1	73.1	5	10

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Daugiausia savižudybių įvyksta dėl tyčinių susižalojimų pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant. 2023 m. užregistruota 12 tyčinių susižalojimų pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant.

Savivaldybė pagal standartizuoto mirtingumo nuo tyčinio savęs žalojimo 100 tūkst. gyventojų rodiklį patenka tarp prasčiausių rodiklius turinčių savivaldybių (35,3 atvejai). Tendencija yra didėjanti. Savivaldybės rodiklis buvo 1,88 karto didesnis nei šalies (9 pav.).

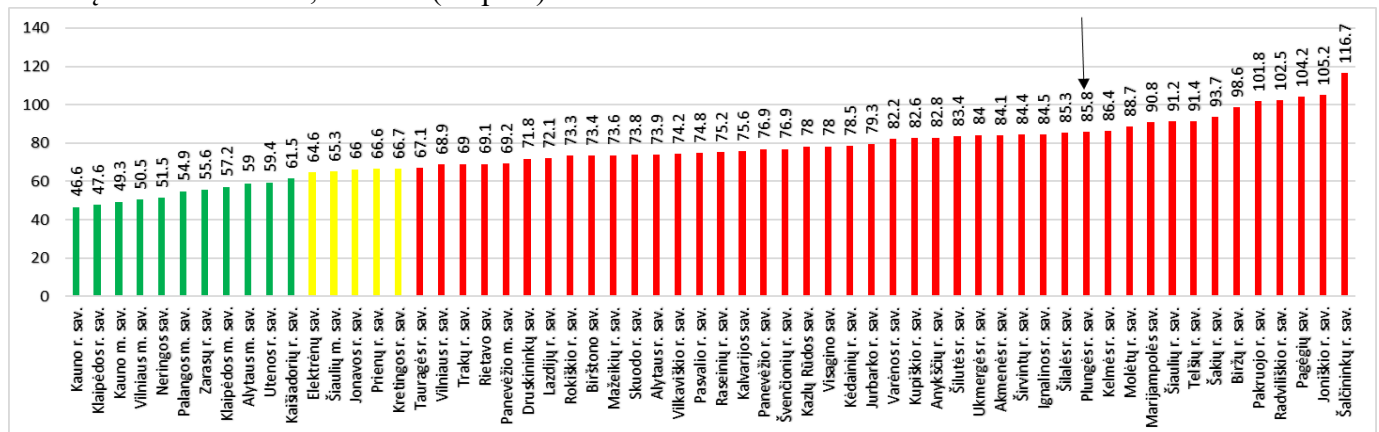
9 pav. Standartizuotas mirtingumo rodiklis nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

4.2. Asmenys, pirmą kartą pripažinti neįgaliais 10 tūkst. gyv.

Neįgalusis – asmuo, kuriam įstatymo nustatyta tvarka pripažintas neįgalumo lygis arba 55 proc. ir mažesnis darbingumo lygis ir (ar) nustatytas specialiųjų poreikių lygis. Pirminis vertinimas – pirmą kartą atliekamas asmens sveikatos būklės ir savarankiškumo vertinimas, kurio metu priimamas sprendimas dėl darbingumo ar neįgalumo lygio, specialiųjų poreikių.

2023 m. Savivaldybė pateko į savivaldybių grupę, kuriose asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, buvo didžiausias. 10 tūkst. gyventojų teko 85,8 atvejai. Savivaldybės rodiklis 2023 m. už šalies vidurkį buvo didesnis 1,31 karto (10 pav.).

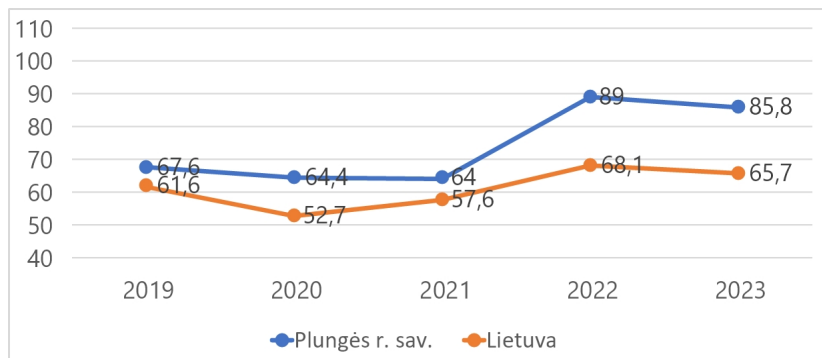
10 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2023 m. 178 darbingo amžiaus asmenims buvo nustatytas sumažėjęs darbingumo lygis pirmą kartą. 2020–2023 m. laikotarpiu nustatytų asmenų skaičius yra didėjantis ir per šį laikotarpį išsaugo 1,33 karto nuo 129 asmenų iki 178 (2022 m. 185) asmenų (11 pav.).

Pagrindinės priežastys, dėl kurių darbingo amžiaus asmenims nustatomas sumažėjęs darbingumo lygis yra judėjimo sutrikimai,

(jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos), psichikos ir elgesio sutrikimai, kraujotakos sistemos ligos. Kitiems organizmo funkcijų sutrikimams priskiriama: piktybiniai navikai, sužalojimai ar apsinuodijimai ir jų padariniai, profesinės ligos ir apsinuodijimai (lentelė).

11 pav. Asmenų, pirmą kartą pripažintų neigaliais, skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyv. Plungės r. sav. 2019–2023 m. laikotarpiu

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

3 lentelė. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neigaliais, pasiskirstymas pagal priežastį Plungės r. sav. 2021–2023 m.

	Darbingo amžiaus asmenų, kuriems pirmą kartą nustatytas sumažėjęs dalyvavimo lygis, organizmo funkcijų sutrikimai, skaičius			Iš viso
	2021	2022	2023	
Psichikos ir elgesio sutr.	15	25	24	64
Regos sist. sutr.	2	5	2	9
Klausos sist. sutr.	1	1	2	4
Kalbos sutr.	0	0	0	0
Judėjimo sutr.	38	38	45	121
Kraujotakos sist. sutr.	20	29	42	91
Kvėpavimo sist. sutr.	0	1	1	2
Virškinimo sist. sutr.	2	5	4	11
Urogenitalinės sist. sutr.	1	1	0	2
Kt. Organizmo f-jų sutr.	56	80	58	194
Iš viso pagal organizmo f-jų sutr.	135	185	178	498

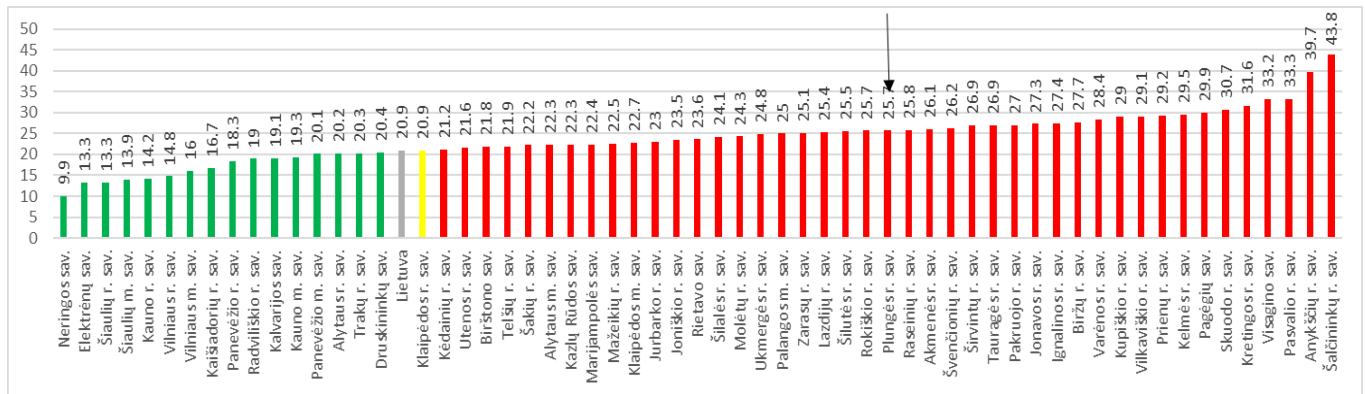
Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra

4.3. Išvengiamos hospitalizacijos ir išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto(18+ m.) 1 000 gyv.

Išvengiamos hospitalizacijos – tai hospitalizacijos, kurių galima išvengti imantis prevencinių priemonių ir (ar) laiku teikiant reikiamą ambulatorinę sveikatos priežiūrą. Lietuvoje išvengiamų hospitalizacijų stebėseną vykdoma pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro patvirtintą rodiklių sąrašą ir jų skaičiavimo metodiką.

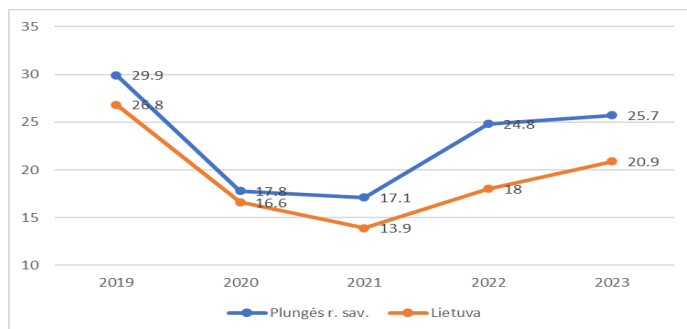
Savivaldybėje 2023 m. išvengiamų hospitalizacijų buvo užregistruota 844. Išvengiamų hospitalizacijų skaičiaus 1 000 gyv. rodiklis buvo 25,7, su šiuo rodikliu Savivaldybė patenka tarp prasčiausių rodiklius turinčių savivaldybių (12 pav.).

12 pav. Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1000 gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

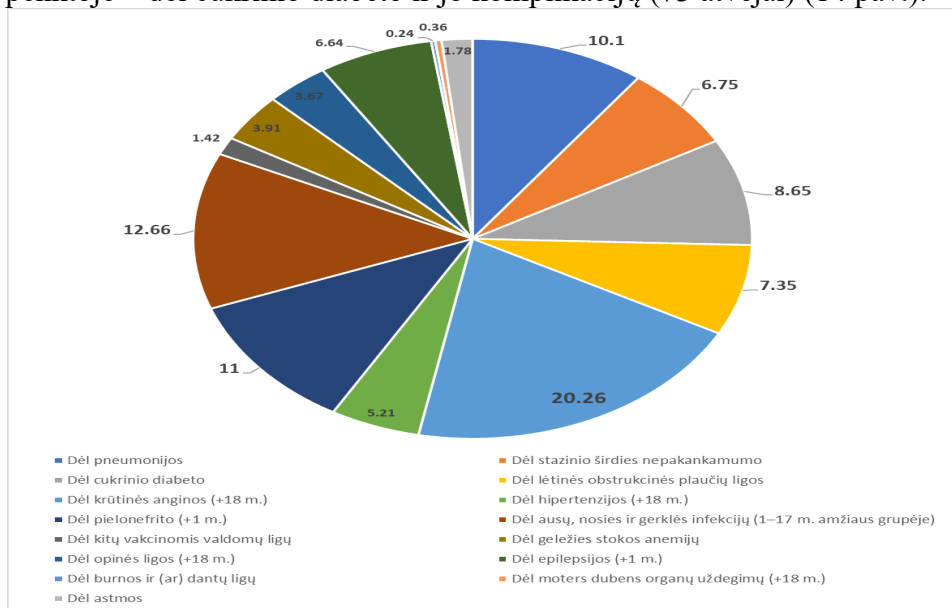
13 pav. Išvengiamų hospitalizacijų (IH) skaičius 1 000 gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2019–2023 m. laikotarpiu išvengiamų hospitalizacijų skaičius mažėjo. Tačiau nuo 2021 m. vėl pastebimas augimas. 2023 m. Savivaldybėje išvengiamų hospitalizacijų skaičius tenkantis 1 000 gyv. buvo 1,42 karto didesnis nei šalies vidurkis (13 pav.).

Vertinant pagal amžiaus grupes, daugiausia visu nurodytu laikotarpiu išvengiamų hospitalizacijų buvo 65+ m. amžiaus grupėje (517 atvejų). Kiek mažiau 1–17 m. amžiaus grupėje (174 atvejai) ir 18–64 m. amžiaus grupėje (153 atvejai).

Analizuojant pagal diagnozes, daugiausiai hospitalizuota dėl krūtinės anginos (18 + m.) (171 atvejais), ši diagnozė sudaro penktadalį visų hospitalizuotų asmenų. Šis rodiklis net 6 kartus didesnis nei šalies vidurkis ir Savivaldybės rodiklis buvo prastiausias šalyje. Antroje vietoje išvengiama hospitalizacija dėl ausų, nosies, gerklės infekcijų sk. (1–17 m.) (107 atvejai), trečioje vietoje išvengiama hospitalizacija dėl pielonefrito (93 atvejai), ketvirtoje vietoje išvengiama hospitalizacija dėl pneumonijos (85 atvejai), o penktoje – dėl cukrinio diabeto ir jo komplikacijų (73 atvejai) (14 pav.).

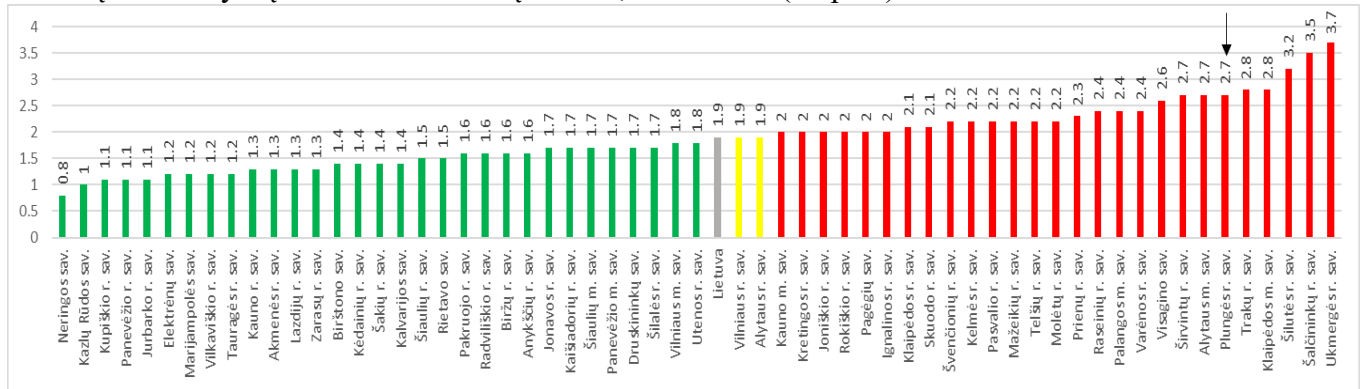

14 pav. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius tenkantis 1 000 gyv. pagal diagnozuotas ligas 2023 m. Plungės r. sav.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

Išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto komplikacijų rodiklis yra svarbus, nes šis rodiklis atspindi ne tik sveikatos priežiūros kokybę, bet atspindi ir visuomenės sveikatos sistemos efektyvumą.

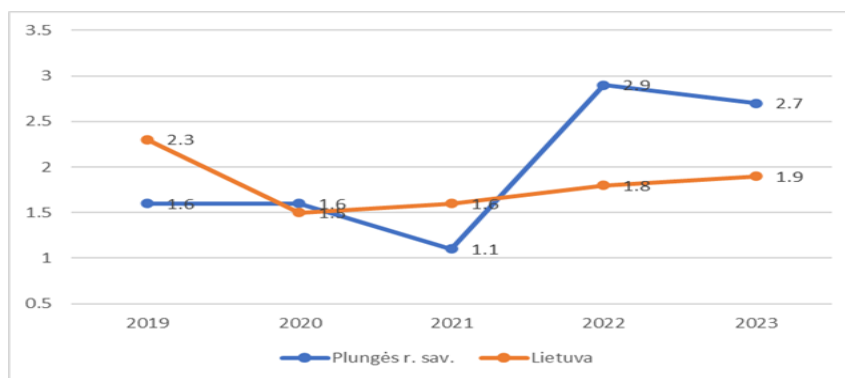
2023 m. Savivaldybėje išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius tenkantis 1 000 gyv. buvo 2,7 atvejai, t. y. 73 asmenys. Su šiuo rodikliu Savivaldybė patenka tarp prasčiausių rodiklius turinčių savivaldybių ir už šalies vidurkį buvo 1,42 didesnis (15 pav.).

15 pav. Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius (18+ m.) tenkančių 1 000 gyv.

Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

16 pav. Išvengiamų hospitalizacijų dėl cukrinio diabeto skaičius (18+ m.) tenkančių 1000 gyv. Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2019–2023 m.

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

2019–2023 m. laikotarpiu išvengiamų hospitalizacijų skaičius dėl cukrinio diabeto komplikacijų skaičius didėjo. Per penkerius metus išaugo 1,7 karto. Ypač pastebimas padidėjimas 2022 m., kai 1000 gyv. teko 2,9 atvejai (16 pav.).

VI. MOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ GYVENSENOS TYRIMAS PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖJE 2024 M.

Savivaldybėje 2024 m. buvo atliktas mokyklinio amžiaus vaikų gyvenimo tyrimas (toliau – Tyrimas), kuris periodiškai kas 4 m. atliekamas visoje Lietuvoje. Jo metu analizuojami 5, 7 ir 9 (I gimnazijos) klasių vaikų bendrieji gyvenimo ir sveikatos duomenys. Tyrimas atliekamas remiantis 2003 m. rugpjūčio 11 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Iš viso Savivaldybės ugdymo įstaigose buvo apklausti 610 mokinių: 5 klasių – 203 mokiniai, 7 klasių – 208 ir 9 (I gimnazijos) klasių – 199 mokiniai. Išsamūs Tyrimo rezultatai bei jų palyginimas su Lietuvos vidurkiu ir Tyrimo rezultatais Savivaldybėje pateikiami 4 lentelėje.

4 lentelė Vaikų gyvenimo tyrimo rodikliai Plungės r. sav. ir Lietuvoje 2024 m. (proc.)

	<i>Plungės r. sav. 2024 m.</i>	<i>Lietuva 2024 m.</i>	<i>Santykis</i>
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie kasdien, ne pamokų metu, mankština ar sportuoja bent 60 minučių, dalis (proc.)	16.2	14	1.16
Mokyklinio amžiaus vaikų, kasdien valgančių pusryčius, dalis (proc.)	39.6	39.1	1.01
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo vaisius (neskaitant sulčių), dalis (proc.)	32.8	33.9	0.97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo daržoves (neskaitant bulvių), dalis (proc.)	30	32.6	0.92
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	28.9	26.9	1.07
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą vartojo alkoholinius gėrimus, dalis (proc.)	13	11.6	1.12
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie vidutiniškai 4 ir daugiau valandų per dieną praleidžia prie ekranų (televizoriaus, kompiuterio, planšetės, išmaniojo telefono), dalis (proc.)	28.7	28.2	1.02
Mokyklinio amžiaus vaikų, iš kurių tyčiojosi kiti mokiniai per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)	47.8	45.1	1.06
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie patys tyčiojosi iš kitų mokinių per paskutinius 2 mėnesius, dalis (proc.)	35.1	32.6	1.08
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie valosi dantis šepetėliu ir pasta dažniau nei kartą per dieną, dalis (proc.)	63	60.6	1.04
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada tamsiu paros metu būdami lauke nešioja atšvaitus, dalis (proc.)	20.9	17	1.23
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada segi saugos diržą važiuodami automobiliu, dalis (proc.)	79	76.8	1.03
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi pakankamai laimingi ar labai laimingi vertindami savo dabartinį gyvenimą, dalis (proc.)	66	65.4	1.01
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie savo sveikatą vertina kaip gerą ar labai gerą, dalis (proc.)	69.8	71.7	0.97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie 5 ir daugiau dienų mankština ar sportuoja bent 60 minučių (skaičiuojant kartu su fizinio ugdymo pamokomis), dalis (proc.)	46.2	39.6	1.17
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną valgo saldumynus, dalis (proc.)	14.4	18.4	0.78
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per dieną geria gazuotus saldžiuosius gėrimus, dalis (proc.)	8.7	9.3	0.94
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savaitę geria energinius gėrimus, dalis (proc.)	15.2	15.4	0.99
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie papildomai nededa druskos į paruoštą maistą, dalis (proc.)	27.5	30.8	0.89
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	7.1	7.5	0.95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė tabako gaminius, dalis (proc.)	13.7	13.6	1

Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	10.3	9.9	1.04
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių bent kartą rūkė elektronines cigaretes ar naudojo panašius elektroninius įtaisus rūkymui, dalis (proc.)	18.5	19.5	0.95
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kanapes („žolę“, marihuaną, hašišą), dalis (proc.)	3.5	4.3	0.81
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie bent kartą per savo gyvenimą vartojo kitus narkotikus nei kanapes, dalis (proc.)	3	3.1	0.97
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutines 30 dienų patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	15.4	13.4	1.15
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie per paskutinius 12 mėnesių patyrė patyčias per socialinius tinklus, elektroniniu paštu ar telefonu, dalis (proc.)	28.1	24.2	1.16
Mokyklinio amžiaus vaikų, kuriuos per paskutinius 2 mėnesius mušė ar kitaip fiziškai baudė tėvai, dalis (proc.)	8.5	10	0.85
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie visada dėvi šalimą važiuodami dviračiu, dalis (proc.)	15	11.4	1.32
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs namų aplinkoje, dalis (proc.)	94.1	93.9	1
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie jaučiasi saugūs mokyklos aplinkoje, dalis (proc.)	68.6	73.5	0.93
Mokyklinio amžiaus vaikų, kurie yra patenkinti savo išvaizda, dalis (proc.)	26.4	32	0.83

(Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema)

IŠVADOS

Plungės rajono savivaldybėje, kaip ir daugelyje Lietuvos savivaldybių, gyventojų skaičius mažėja. Savivaldybėje vidutinis metinis gyventojų skaičius 2023 m. buvo 33 199 gyventojai, t. y. 52 gyventojais mažiau nei 2022 m. Ilgalaikio nedarbo lygis išliko toks pat kaip ir ankstesniais metais. Išaugo mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, ir socialinių pašalpų gavėjų skaičius.

2023 m. Savivaldybėje gimė 212 kūdikių – 17 mažiau nei 2022 m. Gimė 105 berniukai ir 107 mergaitės. Gimstamumas 1 000 gyv. teko 6,4, lyginant penkerių metų laikotarpį gimstamumas sumažėjo 35 proc. Mirė 442 asmenys tai 57 gyventojais mažiau nei ankstesniais metais. Mirtingumas 1 000 gyv. teko 13,3 ir trijų pastarųjų metų laikotarpiu buvo mažiausias. Natūrali gyventojų kaita išlieka neigiama (-153).

2023 m. Savivaldybėje standartizuotas mirtingumas buvo mažesnis nei šalies. Vyrų standartizuotas mirtingumas išlieka didesnis nei moterų, taip pat gyvenančių kaime nei mieste. Pagrindinės mirties priežastys: kraujotakos sist. ligos, piktybiniai navikai, išorinės mirties priežastys. 2023 m. Savivaldybės gyventojų standartizuotas ligotumas buvo mažesnis nei Lietuvos vidurkis ir priklausė vienai iš geriausių rodiklių turinčių savivaldybių grupei. Vyrų standartizuotas ligotumas buvo mažesnis nei moterų, pagal gyvenamąją vietą didesnis standartizuotas ligotumas užregistruotas miesto nei kaimo gyventojams. 2023 m. Savivaldybės gyventojai dažniausiai sirgo kvėpavimo sist., kraujotakos sist., jungiamojo audinio sist. ir endokrininės sist. sutrikimais.

2023 m. į geriausių rodiklių grupę pateko 35 rodikliai, o į prasčiausių – 18 rodiklių. Savivaldybės prioritetinių problemų analizei atrinkti 3 visuomenės sveikatos stebėsenos rodikliai, kurie priklausė prasčiausių rodiklių turinčių savivaldybių grupei ir stebimas neigiamas metų pokytis: Savižudybių

skaičius ir standartinis mirtingumas nuo tyčinio savęs žalojimo (X60–X84) 100 tūkst. gyv.; Asmenys pirmą kartą pripažinti neįgaliais (10 tūkst. gyv.); Išvengiamos hospitalizacijos ir išvengiamos hospitalizacijos dėl cukrinio diabeto (12+ m.) 1 000 gyv.

2023 m. Savivaldybėje savižudybių skaičius didėjo ir rodiklis tenkantis 100 tūkst. gyv. buvo didesnis nei šalies. Dažniau nusižudo vyrai ir mieste gyvenantys asmenys. 2023 m. užregistruota 12 tyčinių susižalojimų pasikariant, pasismaugiant ir uždūstant. Savivaldybė pagal standartizuoto mirtingumo nuo tyčinio savęs žalojimo 100 tūkst. gyventojų rodiklį patenka tarp prasčiausių rodiklių turinčių savivaldybių. Tendencija yra didėjanti. Savivaldybės rodiklis buvo 1,88 karto didesnis nei šalies.

2023 m. Savivaldybė pateko į savivaldybių grupę, kuriose asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, buvo didžiausias. Savivaldybės rodiklis 2023 m. už šalies vidurkį buvo didesnis 1,31 karto. Pagrindinės priežastys, dėl kurių darbingo amžiaus asmenims nustatomas sumažėjęs darbingumo lygis, yra judėjimo sutrikimai, (jungiamojo audinio ir raumenų bei skeleto ligos), psichikos ir elgesio sutrikimai, kraujotakos sistemos ligos.

2023 m. Savivaldybėje išvengiamų hospitalizacijų buvo užregistruota 844. Išvengiamų hospitalizacijų skaičiaus 1 000 gyv. rodiklis buvo 25,7, su šiuo rodikliu Savivaldybė patenka tarp prasčiausių rodiklių turinčių savivaldybių. Vertinant pagal amžiaus grupes, daugiausia visu nurodytu laikotarpiu išvengiamų hospitalizacijų buvo 65+ m. amžiaus grupėje. Analizuojant pagal diagnozes, *daugiausiai hospitalizuota dėl krūtinės anginos (18 + m.)*, ausų, nosies, gerklės infekcijų sk. (1–17 m.), pielonefrito, pneumonijos, cukrinio diabeto ir jo komplikacijų.

REKOMENDACIJOS

Ataskaitos rekomendacijos orientuotos į pagrindines Plungės rajono savivaldybės gyventojų problemas, siekiant, kad sumažėtų sveikatos netolygumai, didinant sveikatos raštingumo lygį, plėtojant sveikatos infrastruktūrą, užtikrinant kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius. Rekomendacijos pateikiamos Savivaldybės prioritetinėms sritims gerinti.

1. Mažinti savižudybių ir savižalos atvejų

(Siekiant mažinti savižudybių skaičių ir stiprinti gyventojų psichikos sveikatą, užtikrinant savižudybės grėsmę patiriantiems ir artimiesiems, išgyvenusiems artimoje aplinkoje savižudybę, pagalbą, skatinant tarpinstitucinį bendradarbiavimą)

- Prieinamų psichologinių paslaugų užtikrinimas: lengvesnis patekimas pas psichologų, psichiatrų ir kitų specialistų (sveikatos priežiūros įstaigose, švietimo ugdymo įstaigose, socialinės paramos įstaigose);

- ir toliau teikti psichologines konsultacines paslaugas jaunimui (15–29 metų amžiaus grupės) (JPSPP);

- teikti psichologinę pagalbą nuo priklausomybių kenčiantiems žmonėms (Priklausomybių mažinimo programa);

- emocinio raštingumo ugdymas ir gerinimas, mokant atpažinti ir valdyti emocijas;

- organizuoti bazinių savižudybių prevencijos mokymus savivaldybės gyventojams, įstaigoms;

- organizuoti darbuotojų kompetencijų psichikos sveikatos srityje didinimo mokymus įstaigoms;

- organizuoti mokyklų darbuotojų kompetencijos psichikos sveikatos srityje didinimo mokymus;

- įgyvendinti programas, skirtas vaikų ir jaunimo emocinio intelekto, streso valdymo ir psichologinio atsparumo ugdymui;

- didesnis pagalbos linijų viešinimas (pvz. „Jaunimo linijos“, „Vilties linijos“) socialiniuose tinkluose, įstaigų internetinėse svetainėse, interaktyviuosiuose ekranuose ir pan.;

- labai svarbus tarpsektorinis bendradarbiavimas (švietimo, sveikatos, teisėsaugos ir socialinių tarnybų).

2. Asmenys pirmą kartą pripažinti neįgaliais

(Siekiant mažinti asmenų skaičių, turinčių neįgalumą, užtikrinti darbo vietos saugą bei gerinti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinti aktyviau dalyvauti profilaktinėse prevencinėse programose ir sveiko gyvenimo būdo propagavimas)

- užtikrinti nuolatinį ir nuoseklų darbuotojų saugos ir sveikatos teisės aktų reikalavimų įgyvendinimą, taip užtikrinant tinkamą darbo priemonių ir pastatų techninį stovį ir nuolatinę priežiūrą;
- ergonomiškos darbo sąlygos siekiant išvengti fizinių traumų ir pervargimo bei saugios aplinkos kūrimas, siekiant sumažinti traumų riziką;
- mokyti darbuotojus tinkamai suteikti pirmąją pagalbą;
- ankstyvoji ligų prevencija – tai yra didinti gyventojų informuotumą apie LNL prevencijos programas, sveiką gyvenseną, rizikos veiksnius ir lėtines ligas, taikant pirminės profilaktikos priemones;
- sveikos gyvensenos skatinimas (mokymai apie mitybą, fizinio aktyvumo, emocinės gerovės svarbą ir žalingų įpročių žalą);
- padidinti finansavimą ir prieinamumą reabilitacinėms paslaugoms.

3. Išvengiamų hospitalizacijų skaičius

(Siekiant mažinti išvengiamų hospitalizacijų skaičius – gerinti gyventojų sveikatos raštingumą, skatinti aktyviau dalyvauti profilaktinėse prevencinėse programose ir sveiko gyvenimo būdo propagavimas)

- vykdyti lėtinių neinfekcinių ligų prevencijos programas, orientuotas ir į jaunesnio amžiaus tikslinę grupę ir ankstyvosios diagnostikos priemones;
- informuoti ir šviesti visuomenę ligų prevencijos klausimais (lankstinukai, pranešimai spaudai, leidiniai, metodinės priemonės, mokymai, seminarai ir kt.);
- bendradarbiauti su Plungės r. sav. PSPC vykdant ŠKL ir CD prevencinę programą bei kitas prevencines profilaktines programas;
- didinti informacijos sklaidą apie ŠKL ir CD prevencinę programą kaimo gyventojams;
- didinti ir gerinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą;
- didinti gyventojų informuotumą apie LNL prevencijos programas, sveiką gyvenseną, rizikos veiksnius ir lėtines ligas, taikant pirminės profilaktikos priemones;
- inicijuoti aktyvaus laisvalaikio ir sveikos gyvensenos viešus renginius, prevencines ir socialines akcijas, rizikos veiksnių mažinimo programas Plungės rajono savivaldybės gyventojams;
- sveikos mitybos skatinimas (edukuoti gyventojus apie subalansuotą mitybą, nutukimo prevenciją), fizinio aktyvumo didinimas (aktyvūs laisvalaikio ir sporto užsiėmimai), rūkymas ir alkoholio vartojimas (pagalba metant rūkyti, alkoholio ir kitų žalingų įpročių mažinimas);
- didinti visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą kaimo gyventojams ir vyrų tikslinei grupei;
- lėtinių ligų valdymas: pacientų mokymas ir konsultavimas, kaip sumažinti LNL ūmių būklių pasireiškimą.

Bendros rekomendacijos

- gerinti tarpsektorinį bendradarbiavimą;
- kelti specialistų, dalyvaujančių sveikatinimo veikloje, kvalifikaciją sveikatos stiprinimo klausimais;
- gerinti bendruomenės sveikatos raštingumą, vykdyti visuomenės švietimą per vietines informavimo priemones, socialinius tinklus, teikiant mokslu pagrįstą informaciją apie sveikos gyvensenos principus, įgūdžių ugdymą ir ligų profilaktiką;
- skatinti gyventojus aktyviai dalyvauti Plungės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro, švietimo ir sporto įstaigų organizuojamuose įvairiuose sveikatinimo veiklos renginiuose;

- gerinti gyventojų informacijos sklaidos efektyvumą, atkreipti dėmesį į gyventojų, kuriems informacija skirta, amžių, išsilavinimą, užimtumą, bei sveikatos būklę;
  - suteikti daugiau galimybių gyventojams stiprinti savo sveikatos raštingumą (dalyvauti seminaruose, konsultuotis su sveikatos priežiūros specialistais sveikatos stiprinimo ir gerinimo klausimais);
  - bendradarbiauti su įstaigomis/įmonėmis/organizacijomis skleidžiant sklaidą apie vykdomas veiklas bei gerinant darbuotojų sveikatą, bei sveikatos įgūdžių gilinimą.
-

-

DETALŪS METADUOMENYS	
Dokumento sudarytojas (-ai)	PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS VISUOMENĖS SVEIKATOS 2024 METŲ STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-02-13 Nr. T1-12
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Audrius Klišonis Meras
Parašo sukūrimo data ir laikas	2025-02-13 22:02
Parašo formatas	Trumpalaikio galiojimo (XAdES-T)
Laiko žymoje nurodytas laikas	2025-02-13 22:02
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2023-07-25 17:15 - 2028-07-23 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	T1-12priedas 2024 m stebėsenos ataskaita.docx
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20250213.2
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2025-02-14)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2025-02-14 nuorašą suformavo Oresta Gerulskienė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-